

OTWARTE PRZESTRZENIE SPOŁECZNE

W GDYNI

RAPORT

WSTĘP

Rozpoznanie otwartych przestrzeni społecznych (OPS) w Gdyni, zostało zainicjowane podczas spotkania Komisji Włączające i Zdrowe Miasta Związku Miast Bałtyckich (*Inclusive and Healthy Cities Commission*) w dniach 9–10 czerwca 2015 roku. Osoby zaangażowane w aktywność Związku Miast Bałtyckich ze strony Gdyni uznały, że dobrą metodą na zebranie informacji na ten temat będzie zorganizowanie seminarium z udziałem przedstawicieli gdyńskich instytucji i podmiotów zaangażowanych w życie miasta w bardzo różnorodnym wymiarze. W spotkaniu udział wzięło 20 osób, a wśród nich przedstawiciele instytucji kultury, nauki, organizacji pozarządowych, jednostek organizacyjnych miasta, odpowiedzialnych za urbanistykę i planowanie przestrzeni, pomoc społeczną, innowacje społeczne, biznes, bezpieczeństwo. Seminarium odbyło się w Pomorskim Parku Naukowo-Technologicznym Gdynia, w dniu 23 września 2015 roku. Podczas spotkania zastanawiano się nad definicją otwartej przestrzeni społecznej, jej znaczeniem i rolą w mieście. Podjęto również próbę zidentyfikowania czynników wspomagających rozwój lub stanowiących barierę dla OPS.

Niniejszy raport jest podsumowaniem materiału wypracowanego podczas seminarium i jednocześnie jego rozwinięciem. Podjęto w nim także próbę wskazania funkcjonujących otwartych przestrzeni społecznych w Gdyni i ich krótkiej charakterystyki. Materiał opisujący przykłady gdyńskich OPS został skonsultowany i zaakceptowany przez osoby zaangażowane w prowadzenie tych inicjatyw.

Dokument nie ma charakteru usystematyzowanej metodologicznie monografii. Jest raczej zbiorem wypowiedzi, analiz i wniosków, do których doszły osoby, które podjęły się rozważań i dyskusji na temat otwartych przestrzeni społecznych w Gdyni. Opracowanie stanowi jednocześnie element realizacji planu działania Komisji Włączające i Zdrowe Miasta na lata 2015 i 2016. W zamierzeniu członków Komisji, raporty z poszczególnych miast członkowskich mają być kanwą do nawiązania i rozwijania relacji, partnerstw, owocujących wymianą wiedzy, doświadczeń i być może – inicjatywami projektowymi.

Zarówno czerwcowe spotkanie Komisji, jak i październikowe seminarium animowane było przez eksperta rozwoju społecznego, Pana Piotra Wołkowińskiego, który podzielił się swoimi przemyśleniami...

Otwarte przestrzenie społeczne działają na podstawie bardzo wahających się relacji społecznych opartych na zasadach wzajemności i różnych sposobach „wymiany” kapitału społecznego. Mimo iż mówi się, że muszą one być zdefiniowane, de facto są one zależne od momentu, od działań i od wzajemnych planów i chęci. Niemniej, istnieje wiele momentów, kiedy mieszkaniec nie zdaje sobie sprawy z formalnego statusu danej przestrzeni i może czuć się wolny w przestrzeni de facto prywatnej, lub też czasami nie ma dostępu do przestrzeni publicznej, której jest „współwłaścicielem”. Jednak otwarte przestrzenie publiczne to okazja do sieciowania, umożliwienia niezwykłych spotkań, wspólnych inicjatyw oraz uczenia się współzależności: używanie ulicy wymaga uszanowania pewnych reguł, inne należy uszanować w publicznej bibliotece, czy też w teatrze, czy klubie dla mieszkańców.

Największym bogactwem tego spotkania były wymiany między różnymi ludźmi, zajmującymi się otwartymi przestrzeniami publicznymi, którzy zdali sobie sprawę z bogactwa tych przestrzeni jak też z ich wielkiej różnorodności.

Zapraszamy wszystkich do zapoznania się z materiałem, pozostając w przekonaniu, iż zwracamy Państwa uwagę na bardzo ważne zagadnienie, które leży u podstaw budowania mądrej polityki zarządzania przestrzeniami miejskimi i rozwoju obywatelskiego miasta.

ROZDZIAŁ

OTWARTA PRZESTRZEŃ SPOŁECZNA

– CO TO JEST?

Przestrzeń, czyli określone miejsce, wyznaczone powierzchnią i tym co się na niej znajduje. Przestrzeń, to w pierwszej kolejności to, co fizyczne np. skwer, plac, trawnik, pole. Przestrzeń to również pomieszczenia, pokoje, sale – powierzchnia wewnątrz budynków. Przestrzenie przyjmują również formę miejsc w świecie wirtualnym np. na portalu internetowym, miejsc tworzonych przez programy obsługujące społeczności internetowe takie jak np. Facebook. Przestrzenie wirtualne to również blogi, fora dyskusyjne, galerie. Przestrzeń staje się społeczna, gdy zaczyna ją wypełniać aktywność ludzi. Aktywność rodząca relacje i powiązania, zarówno z elementami przestrzeni, jak i pomiędzy ludźmi. Przestrzeń uspołecznia się, gdy służy ludziom, gdy zaspokaja ich potrzeby, gdy zostaje obdarzona cechami czyniącymi ją zagospodarowaną, oswojoną, gdy zostaje przystosowana do pełnienia jakiejś funkcji społecznej. **Otwarta przestrzeń społeczna to swoiste zjawisko społeczne, polegające właśnie na oswajaniu, zagospodarowywaniu, wykorzystaniu miejsca, czasu i pojawiających się relacji do zaspokajania żywotnych potrzeb ludzi.**

O OTWARTOŚCI PRZESTRZENI SPOŁECZNEJ

Przestrzeń społeczna staje się otwarta, gdy dostęp do niej nie jest trudny, celowo ograniczony, niebezpieczny. **Aby przestrzeń mogła być społeczna i otwarta, jej oswajanie, zagospodarowywanie i wykorzystanie, nie może opierać się na przymusie,** a forma takiego miejsca nie powinna być z góry i w całości instytucjonalnie ustalona. Otwartość przestrzeni społecznej polega również na uszanowaniu tempa jej oswajania, zagospodarowania i wykorzystania. Owo tempo bywa różne i dyktowane jest przez osoby korzystające z przestrzeni. Pojawia się tu pewnego rodzaju **dylemat**

równoważenia tego, co nadawane jest przestrzeni z zewnątrz, z tym co oddolne, odśrodkowe. Niezwykle istotna wydaje się tu troska o umiejętne balansowanie pomiędzy animacją zewnętrzną takich miejsc, a inicjatywami wyływającymi od samych osób tworzących przestrzenie społeczne.

Ciekawe jest to, że **przestrzeń może być otwarta w różnym stopniu w różnym czasie.** Są takie miejsca, które z założenia swą otwartość utrzymują przez cały czas swojego funkcjonowania, są także takie, które otwierają się czasowo. O otwartości przestrzeni mówi również tematyka, która daną przestrzeń wypełnia. Im szersza możliwość aktywności, im więcej tematów możliwych jest do zgłębiania w danym miejscu, tym przestrzeń jest bardziej otwarta. O otwartości przestrzeni decyduje również często narzucana, czy też ustalana, partycypacja finansowa. Im więcej trzeba zapłacić, aby móc w danej przestrzeni funkcjonować, tym bardziej taka przestrzeń staje się elitarna, a tym samym zamyka się, staje się niedostępna. Poziom koniecznej partycypacji finansowej jest ważnym elementem kształtującym otwartość przestrzeni społecznej. Innym elementem, mocno wpływającym na otwartość przestrzeni społecznej jest jej skomunikowanie z innymi częściami miasta. Im łatwiej dojechać, dojść, dotrzeć do danego miejsca, tym owo miejsce staje się bardziej dostępne, a przez to bardziej otwarte.

Przestrzenie zamknięte mogą swym działaniem wspomagać pojawianie się i funkcjonowanie przestrzeni otwartych społecznie. Sytuacja taka może mieć miejsce, gdy przepisy prawa regulują w sposób szczegółowy działanie konkretnych instytucji, również tych powołanych do realizacji celów społecznych. Zdarza się tak, że prawo wskazuje zarówno cele działania takich instytucji (np. integracja z rynkiem pracy), grupy docelowe (z bardzo precyzyjnie określonymi profilami), zakresy zadań do realizacji. Rzeczywistej przestrzeni, w której można bezpiecznie realizować idee otwartych przestrzeni społecznych w takich instytucjach jest obiektywnie niewiele. Nie oznacza to, że takie instytucje nie mogą zupełnie czerpać korzyści z otwartych przestrzeni i ich wspomagać. Poprzez system zlecania zadań, kontraktowania konkretnych usług z podmiotami prowadzącymi otwarte przestrzenie społeczne, mogą zarówno je wspierać, jak i korzystać z ich dobrodziejstw w działaniach na rzecz swoich klientów.

ATRAKCYJNOŚĆ PRZESTRZENI SPOŁECZNEJ. SWOBODA, AUTONOMIA, RAMY, STANDARDY I OGRANICZENIA.

Czymś co funduje przestrzeń społeczną jest ogólna idea, pomysł na miejsce, na jego zagospodarowanie. Taka idea, gdy okazuje się atrakcyjna, jest jednocześnie pierwotnym sygnałem przyciągającym przyszłych uczestników przestrzeni społecznej. Jednak, gdy ogólna idea, rama, zaczyna przerażać się w dyktowaną zewnątrz treść, przestrzeń społeczna pozbawiana jest niezbędnego do jej funkcjonowania elementu swobody, autonomii, możliwości zaspokojenia potrzeby kreacji. Bardzo blisko tego zagadnienia odnajdujemy wątek dylematu standaryzowania, czy też planowania takich przestrzeni społecznych lub pozostawiania ich swobodnemu procesowi - pewnego rodzaju improwizacji. Dylemat ten nasila się, gdy dana przestrzeń społeczna wspierana jest finansowo ze środków publicznych, budżetu samorządu, programów rządowych, bądź funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. **Dużym wyzwaniem staje się ułożenie kontroli na takim poziomie i zaplanowanie jej w taki sposób, żeby z jednej strony dawała pewność o celowym wykorzystaniu pieniędzy podatników, a z drugiej nie była elementem krępującym,** zbyt ograniczającym, biurokratyzującym naturalny proces, jakim jest pozyskiwanie i rozwój przestrzeni społecznych.

Przestrzeń społeczna napełnia się życiem, relacjami, gdy ma w sobie coś, co ludzi przyciąga, coś co jest dla ludzi atrakcyjne. Jak już pisano o tym wyżej, pierwotnym elementem przyciągającym osoby do przestrzeni jest ogólny pomysł, idea jej zagospodarowania. Może to być również zestaw wybitnych osób odwiedzających dane miejsce, czy też liderzy obdarzeni charyzmą i aktywni na danym terytorium w konkretnej przestrzeni. Przyciągać do przestrzeni społecznej mogą również osoby obdarzone unikalnymi talentami czy umiejętnościami. Otwarta przestrzeń społeczna może również być postrzegana jako atrakcyjna, gdy daje szeroką możliwość decydowania o poziomie anonimowości i zaangażowania, na którym uczestnik danej przestrzeni pragnie pozostać. Każda z osób wchodząca w relacje w przestrzeni społecznej ma swoisty dla siebie temperament i indywidualny poziom kompetencji społecznych. Z tych powodów możliwość zachowania bezpiecznego

dystansu do tego co dzieje się w otwartej przestrzeni, i jednoczesna możliwość wejścia od początku w pełni zaangażowania dawaną przez daną przestrzeń, może być czymś bardzo atrakcyjnym i wartościowym dla wielu osób. Magnesem może być również coś nieuchwytnego, coś co nie daje się wprost nazwać – pewnego rodzaju klimat, atmosfera odbierana jako coś niepowtarzalnego, coś czego trzeba doświadczyć, czego nie da się opowiedzieć.

OSWAJANIE, ZAGOSPODAROWANIE

I WYKORZYSTANIE PRZESTRZENI SPOŁECZNYCH

Oswajanie przestrzeni społecznej polega na wprowadzaniu do danego miejsca indywidualnych, unikalnych elementów, nadawanie miejscu, przestrzeni cech przez konkretne osoby. Może odbywać się to np. poprzez nadawanie fizycznej konkretnej formy, koloru, dekoracji, lokowanie w niej osobistych sprzętów, czy organizowania tej przestrzeni w odpowiadający indywidualnym preferencjom sposób. Nadawanie zindywidualizowanej formy przestrzeni społecznej, jej osvajanie odbywa się w drodze kompromisu – preferencja jednej osoby spotyka się z preferencją drugiej. Jedna grupa oswaja przestrzeń w sąsiedztwie innej grupy, bądź wraz z nią. Konieczny jest tu swoisty dialog dla zachowania równowagi pomiędzy tym, co indywidualne, prywatne, z tym co społeczne, grupowe.

ZMIANA I STAŁOŚĆ W OTWARTYCH PRZESTRZENIACH SPOŁECZNYCH

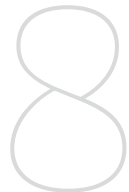
Otwarta przestrzeń społeczna zmienia się, bo zmieniają się ludzie, którzy ją tworzą. Ludzie rozwijają się, ubogacają, zaspokajają swoje potrzeby, aspiracje, interesy. Jedni przestają być obecni w danej przestrzeni, inni się pojawiają i zaczynają odwiedzać ją regularnie. Rotacja osób, ewoluowanie relacji w nieustanny sposób zmienia w jakimś stopniu przestrzeń społeczną. Zmieniają się również warunki

(np. fizyczne), mające wpływ na to, jaka ta przestrzeń społeczna jest. Budynki, place, skwery niszczą się i są odnawiane, przebudowywane i dekorowane w rozmaity sposób. Pojawiają się i zanikają mody i zainteresowanie szczególnymi typami przestrzeni społecznych, konkretną aktywnością je wypełniającą.

Otwarta przestrzeń społeczna, obok swej zmienności, ma również elementy stałe, bądź takie, które nie podlegają zmianie tak łatwo. Te elementy, to lokalny wymiar kultury społecznej, budowany i rozwijany od dziesięcioleci. Wiąże się z nim pewien sposób funkcjonowania ludzi, zachowań społecznych, właściwy danemu regionowi, gminie, czasami miastu. Każde miejsce w wymiarze lokalnym ma swój dialekt, swoisty sposób komunikacji. Historia i tożsamość lokalna nadaje z kolei pewną unikalną narrację danej przestrzeni, opowieść budującą odniesienie osób do niej. W Gdyni ta historia i opowieść o miejscu wiąże się z bliskością morza, historią wsi, która w krótkim czasie stała się znaczącym w Polsce i Europie portem. W tej narracji jest miejsce na fakty jak i mity, opowieści nie potwierdzone historycznie. Z historią, tożsamością społeczną i miejsca, wiąże się pewien schemat wartości podzielanych przez większość osób żyjących w danej wspólnocie. Wszystkie te wątki, budowane i rozwijane na przestrzeni długiego czasu, odnoszące się do większych populacji są pewną stałą, punktem odniesienia.

ZARZĄDZANIE OTWARTYMI PRZESTRZENIAMI SPOŁECZNYMI

Szereg ciekawych kwestii i dylematów pojawia się również w obszarze zarządzania przestrzeniami społecznymi. Jak zorganizować daną przestrzeń, aby nie pojawił się w niej element destrukcji czy zagrożenia? Jak należy organizować przestrzeń społeczne, aby nie tylko ułatwiać do nich dostęp, ale też wspierać w pełnym wykorzystaniu tego, co otwarta przestrzeń społeczna oferuje. Czy dana przestrzeń powinna mieć stałego gospodarza? W jaki sposób takiego gospodarza wyłaniać? Czy gospodarz miejsca powinien być wynagradzany? Czy przestrzeń społeczna powinna być wzmocniana dotacjami na podstawowe wydatki ze środków publicznych? Jeśli tak, to czy w jednakowym wymiarze przez cały okres swej działalności/ swojego funkcjonowania? ...

Zarządzanie otwartymi przestrzeniami społecznymi w dużej mierze wiąże się ze zrozumieniem i odpowiednim reagowaniem na dynamikę procesu grupowego oraz opanowaniu metody organizowania społeczności lokalnych. Poznanie się osób chcących zaangażować się w tworzenie przestrzeni społecznej, integracja, podtrzymanie relacji, zarządzanie konfliktami, mediacje, zawieranie kontraktów grupowych – wszystkie te pojęcia stoją w centrum umiejętnego dbania o otwartą przestrzeń społeczną. Inną sferą odpowiedniego zarządzania przestrzeniami społecznymi, jest budowanie lokalnego kapitału społecznego, oparte o lokalnych liderów i szeroko rozumiane zasoby lokalne. Konieczne jest również zadbanie o wymiar materialny danej przestrzeni społecznej. Dobre rezultaty może przynieść połączenie kształtowania się i rozwoju procesu społecznego, z konkretnym wymiarem zadań, związanych z materialną dbałością o wykorzystywaną przestrzeń.

WARTOŚCI W OTWARTYCH PRZESTRZENIACH SPOŁECZNYCH

Otwarta przestrzeń społeczna niesie w swej idei doniosłe wartości takie jak poszanowanie godności osoby, tolerancję, szacunek dla innych ras, równość w prawie dostępu do ważnego społecznie dobra, autonomię, samorządność, solidarność, prawo do partycypacji, poczucie odpowiedzialności za siebie i wspólnotę, zaufanie. Wszystkie one, gdy są umiejętnie poddawane debacie oraz wcielane w życie, tworzą właściwy klimat przestrzeni społecznej, klimat sprzyjający rozwojowi, kreatywności, poczuciu bezpieczeństwa. Podzielanie wartości i działanie w ich duchu daje szansę na pełne zaspokojenie żywotnych potrzeb zarówno indywidualnych, jak i w wymiarze wspólnotowym. Potrzeby poczucia bycia kimś ważnym, wartościowym, poczucia „bycia razem”, poczucia sprawstwa, posiadania wpływu na otoczenie, w którym żyjemy. Otwarte przestrzenie społeczne, respektujące szeroko rozumiane wartości humanitarne, wspomagają również budowanie własnej tożsamości. Brak zagrożenia, mechanizmów piętnowania czy dyskryminacji, pozwala na pełną akceptację własnych korzeni i wzbudza motywację do dzielenia się bogactwem własnych tradycji, doświadczeń, wiedzy i umiejętności. Idea otwartych przestrzeni społecznych niesie ze sobą również wartość odzyskiwania przestrzeni niczyjej, przestrzeni niezagospodarowanej lub zaniedbanej. Wiele

jest takich miejsc w miastach, o których nikt już nie pamięta, a które mogą odżyć, odzyskać swój potencjał i znów służyć dobrym celom. Idea otwartych przestrzeni społecznych w sferze działalności urbanistycznej, zachęca również do podjęcia wysiłku projektowania przestrzeni miejskich do równości, do otwartego i nieograniczonego dostępu.

ZAGROŻENIA I RYZYKA

Funkcjonowanie otwartych przestrzeni społecznych w organizmie wspólnot lokalnych niesie ze sobą wiele korzyści, zjawisk, które obfitują w dobre efekty. Otwarta przestrzeń społeczna ujęta w sposób, jaki zaprezentowano wcześniej, wypełnia treściami i aktywnością nadane jej ramy w sposób dynamiczny i spontaniczny. Taka sytuacja niemalże automatycznie powoduje, że obok tego co korzystne, budujące może rodzić się również to, co niekorzystne, zagrażające, ryzykowne. Po pierwsze, gdy zostaje podjęta decyzja np. przez władze lokalne o animacji otwartej przestrzeni społecznej, rozpoczyna się swoisty dialog z osobami, które do tej przestrzeni są zapraszane, bądź zachęcane do jej zagospodarowania. **Dialog, wymiana komunikatów, informacji, rodzi oczekiwanie po obu stronach.** Zaangażowanie w relację dialogu, gdy nie spotyka się z adekwatną odpowiedzią, gdy wystawiane jest na zwłokę w czasie, może rodzić frustrację. **Frustracja nie rozładowana, odpowiednio nie wyjaśniona przez strony, jest siłą destrukcyjną i niosącą w sobie bardzo niekorzystny potencjał mocno oddziałujący na procesy grupowe i społeczne.**

Innym zagrożeniem, które można zidentyfikować jest zawłaszczenie przestrzeni społecznej przez jedną z grup lub osobę. Takie zawłaszczenie może polegać na stopniowym wywieraniu nacisku na kolejne elementy funkcjonowania przestrzeni społecznej (na to kiedy jest otwarta, jak jest zagospodarowana, czemu i komu ma służyć, czy na kolejne elementy dostępu do przestrzeni – odpłatność czy innego rodzaju konieczny wkład) i organizowaniu jej funkcjonowania w sposób odpowiadający tylko danej grupie lub osobie, bez uwzględniania potrzeb innych. **Zawłaszczenie przestrzeni, nadmierna dominacja niweczy wartości dialogu, kompromisu i znosi z przestrzeni społecznej jej wymiar**

otwartości. Przestrzeń zawłaszczona przez jedną grupę, bądź osobę staje się przestrzenią elitarną i tym samym nie służy społeczności lokalnej, tylko nielicznym jej członkom. Innym dość oczywistym zagrożeniem, które może pojawić się w toku funkcjonowania otwartych przestrzeni społecznych, jest celowa dewastacja lub kradzież ogólnodostępnych elementów wyposażenia danej przestrzeni. Może dojść po prostu do naruszenia porządku prawa i to nie tylko w sferze fizycznej/ materialnej.

Dość istotnym zagrożeniem dla otwartych przestrzeni społecznych, dla procesów, które mają tam miejsce, jest również stan zastygnięcia w utartych schematach działania, organizacji, myślenia o danej przestrzeni. **Gdy zanika dynamika, gdy słabnie puls przestrzeni społecznej, jest mniej ciekawych pomysłów, wydarzeń, ważnych chwil integrujących osoby tworzące przestrzeń, może dojść do jej zaniku, opustoszenia.**

Naszkirowana lista zagrożeń oraz ryzyka związanego z otwarciem i funkcjonowaniem przestrzeni społecznych jest niedomknięta. Czynników, które mogą mieć niekorzystny wpływ na jej funkcjonowanie jest więcej, jednak wydaje się, że potencjał korzyści, który niosą ze sobą otwarte przestrzenie społeczne jest tak duży, że warto podejmować wyzwania. Dobrze zrozumienie fenomenu otwartych przestrzeni społecznych, umiejętne prowadzenie i wspomaganie zachodzących w nich procesów i dobry monitoring tych miejsc, daje duże możliwości minimalizacji zagrożeń.

FUNKCJE OTWARTYCH PRZESTRZENI SPOŁECZNYCH

Podstawową funkcją otwartych przestrzeni społecznych jest realizowanie i zaspokajanie potrzeb przez osoby, grupy społeczności, które te przestrzenie tworzą i z nich korzystają. Potrzeby zaspokajane są zatem zarówno w wymiarze indywidualnym, jak i na poziomie wspólnotowym (opisano nieco bardziej szczegółowo ten wątek wyżej). Otwarte przestrzenie społeczne są również doskonałym miejscem na sieciowanie. Budowanie relacji, poznawanie innych osób, służy również budowaniu związków pomiędzy organizacjami, instytucjami, przedsiębiorstwami. Takie związki, gdy są odpowied-

nie pielęgnowane pozwalają na wymianę zasobów, wspieranie wzajemne działalności podmiotów i jej harmonizowanie. Oczywiście jest również, że otwarta przestrzeń społeczna, to miejsce dogodne do realizacji własnych interesów. Dobrym przykładem tej funkcji jest wymiana o charakterze barteru (np. gdy mamy wymieniają się w klubie osiedlowym ubrankami dzieci, nieużywanymi zabawkami). Z jednej strony opróżniane są ze zbędnej odzieży szafy, z drugiej pozyskiwana jest nieodpłatnie potrzebna odzież. Taka wymiana może mieć bardzo wiele wariantów. Ciekawą funkcją, z punktu widzenia profesjonalistów zajmujących się procesami społecznymi, jest funkcja obserwatorium. Otwarte przestrzenie społeczne mogą być doskonałym miejscem na prowadzenie badań społecznych w dzielnicach i lokalnych społecznościach, mogą być doskonałym miejscem do prowadzenia monitoringu kondycji lokalnych społeczności. Funkcja obserwatorium pozwala na gromadzenie bardzo wartościowych informacji, które przy odpowiednim opracowaniu mogą służyć budowaniu planów wspierania lokalnych społeczności, mogą być bardzo użyteczne w budowaniu programów działania, czy nawet miejskich strategii. Jednak najbardziej podstawową funkcją, którą otwarta przestrzeń społeczna wypełnia (w wypadku przestrzeni fizycznych), to funkcja miejsca spotkań ludzi, spotkań twarzą w twarz, realnie, bezpośrednio. W dobie wirtualizacji życia społecznego taka funkcja staje się coraz cenniejsza i warto zabiegać, aby w miejscach, w których funkcjonujemy takich przestrzeni spotkań było jak najwięcej. Biorąc pod uwagę cechy i wartości, które niosą ze sobą otwarte przestrzenie społeczne, mogą się one stawać również miejscem odpowiednim do prowadzenia różnorodnego dialogu (np. o planach poprawy warunków życia w dzielnicy, o jakości usług społecznych w mieście czy na tematy kontrowersyjne, trudne, takie jak np. wątek reintegracji osób doświadczających różnorodnych kryzysów psychicznych, wychodzących z bezdomności czy np. uchodźców). Czasami, gdy mamy do czynienia z sytuacjami kryzysowymi animowanie tej funkcji budowania dialogu staje się koniecznością, bo gdy nie ma dialogu pojawiają się obojętność, stereotypy, agresja. Z drugiej strony dialog jest szczery i rzeczywisty, gdy nie ma poczucia przymusu, gdy sytuacja spotkania, przestrzeń daje po prostu możliwość dialogu. Blisko tej funkcji pola dialogu leży wątek mediacji.

Otwarte przestrzenie społeczne, mogą okazać się również nieocenionym zasobem w procesach rewitalizacji miast, planowania przestrzeni, budowania mądrej polityki urbanistycznej osadzonej na uczestnictwie mieszkańców w planowaniu i realizacji ważnych przedsięwzięć.

Jak pokazuje pobieżna analiza idei otwartej przestrzeni społecznej, mogą one stać się niezwykle cennym zasobem, bardzo użytecznym narzędziem, mogą dawać szansę na powrót dawnych funkcji tzw. miejsc trzecich i odbudowywania pierwotnego wymiaru relacji międzyludzkich. Otwarte przestrzenie społeczne są również fenomenem, który wymaga uwagi, troski i umiejętnego podejścia do jego animacji. W innym wypadku, otwarta przestrzeń społeczna może stać się zagrażająca i przynosić niekorzystne społecznie efekty. Do pełnego uczestnictwa w otwartych przestrzeniach społecznych trzeba wzrastać. Konieczna jest społeczna edukacja o tym, czym takie miejsca mogą być i jak z nich korzystać żeby służyły długo i wielu. Kultura poszanowania dobra publicznego to wartość, którą buduje się w społecznościach mozolnie i wpaja się jej rozumienie już od najmłodszych lat. Wszystko to, co zostało przedstawione w powyższej analizie, pozwala stwierdzić, że **miarą otwartości miast jest liczba i jakość otwartych przestrzeni społecznych.**

Tekst przygotowany na podstawie materiałów z warsztatów, które odbyły się 23.09.2015 roku w PPNT Gdynia, z udziałem przedstawicieli otwartych przestrzeni społecznych z Gdyni.

ROZDZIAŁ

CO SPRZYJA, CO UTRUDNIA, A CO UNIEMOŻLIWIA DZIAŁANIE OTWARTYCH PRZESTRZENI SPOŁECZNYCH?

Otwarte Przewstrzenie Społeczne nie tworzą się same, zawsze potrzebna jest **LUDZKA** myśl, **LUDZKIE** ręce, obecność **CZŁOWIEKA**. To także coś mniej namacalnego - atmosfera, sprzyjające środowisko, w którym owe przestrzenie mają szansę powstawać i się rozwijać.

JAKIE WARUNKI, OKOLICZNOŚCI SPRZYJAJĄ POWSTAWANIU OTWARTYCH PRZESTRZENI SPOŁECZNYCH?

Do powstania Otwartych Przewstrzeni Społecznych potrzebny jest **DOBRY KLIMAT**. Na ów **DOBRY KLIMAT** w ogólnym rozumieniu, składają się zarówno **otwartość, zrozumienie i poparcie ze strony władz** tego typu inicjatyw, jak i pewien poziom **dojrzałości** samych **mieszkańców**, wyrażający się w ich **aktywności** do tworzenia **małych wspólnot społecznych**. Niezbędna jest zatem **świadomość**, która kształtuje społeczną postawę wobec OPS, mająca odzwierciedlenie w globalnym pomyśle na miasto.

Otwarta Przewstrzeń Społeczna potrzebuje **lokalnego lidera**, który będąc **gospodarzem**, zainicjuje proces tworzenia się przestrzeni społecznie otwartej i zaprosi do niej lokalną społeczność. Miejsce takie powinno być **atrakcyjne**, a pomysł na jego tworzenie trafiający w potrzeby i dający możliwość **współdecydowania i budowania relacji**. Istotna zatem w procesie tworzenia się takich miejsc jest komunikacja, wyrażająca się najpierw w zaproszeniu do dialogu, już na etapie tworzenia **planu zagospodarowania przestrzennego**, a w kolejnych etapach - dialogu otwartego, pozwalającego budować zaufanie, więzi społeczne i **rosnąć w siłę małym społecznościom**.

Okolicznością sprzyjającą zaangażowaniu się społeczności w tego typu inicjatywy, jest ich **oddolny charakter, otwartość na zmiany**, rozumiana jako gotowość do podążania za nowymi potrzebami, zarówno indywidualnymi, jak i wspólnotowymi oraz sprawne **działania animacyjne, uwzględniające zarówno grupę, jak i otoczenie**, prowadzące do umiejętnego budowania połączeń pomiędzy ludźmi a przestrzenią i jej elementami.

Warunkiem sprzyjającym, choć nie koniecznym do powstawania OPS jest zapewnienie **dostępu do finansowania**. Wydaje się, iż w formule przestrzeni „na wolnym powietrzu”, gdzie jest tylko przestrzeń i człowiek, żadne dodatkowe środki nie są potrzebne, to im bardziej będziemy przesuwać się w kierunku przestrzeni mieszczących się w budynkach, bardziej sformalizowanych, tym więcej będzie elementów, które wymagają sfinansowania.

Zasobami uzupełniającymi OPS oraz sprzyjającymi jej powstawaniu są elementy **krajobrazu i przyroda na danym terenie, sprzyjająca infrastruktura i skomunikowanie** (dostępność miejsca, bliskość przystanków) oraz **elementy małej architektury miejskiej** np. ławki, stojaki na rowery itp.

JAKIE WARUNKI UTRUDNIAJĄ POWSTAWANIE OTWARTYCH PRZESTRZENI SPOŁECZNYCH?

Brak oddolnych ruchów obywatelskich, oraz obecność **myślenia stereotypowego** w społeczeństwie, to istotne czynniki utrudniające powstawanie OPS. Oddolne ruchy obywatelskie, jako istotny element kultury społecznej, czy kapitału społecznego, wpływają na kształtowanie się pozytywnego klimatu i zachęcają innych członków społeczeństwa do aktywności. Z kolei myślenie stereotypowe, w szczególności w odniesieniu do grup społecznych (przykład bieżący - migranci) nie buduje zaufa-

nia i więzi społecznych, co prowadzić może do stopniowego **izolowania się i budowania murów fizycznych i mentalnych**.

Miejsca, które z racji przeznaczenia, czy pełnionej funkcji, użytkowane są przez grupę społeczną, charakteryzującą się **dużą migracją**, mają trudność w wytworzeniu swojej tożsamości, a więzi społeczne w takiej tymczasowej wspólnotcie są krótkotrwałe. Istotną rolę w takich przestrzeniach odgrywać może zatem moment przyjęcia nowych osób do społeczności zorganizowany w taki sposób, aby nowi użytkownicy poczuli się bezpiecznie.

Także **silny konflikt interesów** istniejący na danym terenie, może być znaczącą przeszkodą w powstawaniu OPS. Konflikt może związany być zarówno z różnymi planami zagospodarowania danej przestrzeni - inny ze strony decydentów i proponowany przez lokalną społeczność. Konflikt interesów, rozumiany może być również jako zagrożenie poczucia prywatności, spokoju, gdy np. przestrzeń wokół prywatnych posesji pusta do pewnego momentu, znajduje swoje przeznaczenie. Choć należy zaznaczyć, że to właśnie Otwarta Przestrzeń Społeczna, może służyć spotkaniu, być polem dialogu w kierunku rozwiązania konfliktu, znalezieniu kompromisowego rozwiązania.

Do warunków utrudniających, bądź też ograniczających możliwość korzystania z OPS zaliczyć możemy również **sezonowość użytkowania przestrzeni otwartych**, związaną ze specyficznymi warunkami klimatycznymi, oraz **niski poziom nakładów finansowych** przeznaczanych na inicjatywę o charakterze społecznym.

BEZ CZEGO NIE MOŻE POWSTAĆ OTWARTA PRZESTRZEŃ SPOŁECZNA?

Dostępność samej **PRZESTRZENI** jest warunkiem podstawowym i koniecznym do procesu stawiania się danego miejsca **OTWARTĄ PRZESTRZENIĄ SPOŁECZNĄ**. Jeśli ów przestrzeń jest **zawłaszczona, przeznaczana pod komercyjny użytek**, bądź objęta „dyktatem” **funkcji publicznej**, traci swój społeczny i otwarty charakter. Ważne jest zatem, aby temat Otwartych Przestrzeni Społecznych zajmował ważne miejsce w polityce społecznej miasta, jak i w świadomości i działaniach jego mieszkańców.

Tekst przygotowany na podstawie materiałów z warsztatów, które odbyły się 23.09.2015 roku w PPNT Gdynia, z udziałem przedstawicieli otwartych przestrzeni społecznych z Gdyni.

ROZDZIAŁ

PIKTOGRAMY – LEGENDA:

SPIRALA INNOWACJI SPOŁECZNYCH – określa etap w rozwoju innowacyjnej usługi, metody, narzędzia. Spirala schematycznie ujmuje proces rozpoczynający się od impulsu, pierwszej myśli, idei zmiany a kończący się trwałą, systemową zmianą.

Etapy rozwoju obejmują:

1. impuls (faza narodzin pomysłu, inspiracji, diagnozy),
2. propozycje (faza projektowania)
3. prototypy (faza testowania i udoskonalania)

4. podtrzymanie (faza wdrożeniowa, zapewniania warunków realizacji)
5. skalowanie (faza zwiększania dostępu do innowacji i zaszczepiania nowych rozwiązań w szerokim wymiarze)
6. systemowa zmiana (faza osadzenia i utrwalenia rozwiązań w szerokim wymiarze)

Ciemnozielonym kolorem oznaczono na spirali innowacji społecznej każdą z opisanych otwartych przestrzeni społecznych.

OTWARTOŚĆ PRZESTRZENI – określona ze względu na różnorodność grup, które mogą w niej realnie uczestniczyć i odnaleźć odpowiednią dla siebie ofertę.

RODZAJ OTWARTEJ PRZESTRZENI:

plenerowa (na wolnym powietrzu)

w budynkach / pomieszczeniach

wirtualna

WARUNKI DOSTĘPU DO OTWARTEJ PRZESTRZENI

 – określone wg następujących kryteriów:

(skala dychotomiczna – TAK / 1 pkt.; NIE / 0 pkt.):

1. przestrzeń zapewnia dostęp szerokiemu gronu użytkowników
2. przestrzeń nie ogranicza aktywności i uczestnictwa ze względu na tematy i zagadnienia proponowane przez użytkowników lub użytkownikom
3. przestrzeń nie wymaga odpłatności za użytkowanie lub w symbolicznej wysokości bądź też większość dostępnej oferty ma charakter nieodpłatny
4. dostęp do przestrzeni cechuje brak lub niewielka liczba wymogów formalnych
5. przestrzeń cechuje nieograniczony fizyczny dostęp („otwarte drzwi”, brak kodów dostępu, kart magnetycznych, barier architektonicznych)
6. godziny dostępu do przestrzeni są dostosowane do zidentyfikowanych i zgłaszanych potrzeb użytkowników
7. do przestrzeni można łatwo dotrzeć, dojechać, dojść
8. w przestrzeni zapewniono bezpieczeństwo
9. przestrzeń służy głównie nawiązywaniu kontaktów lub budowaniu relacji międzyludzkich
10. zapewniono możliwość zagospodarowania i organizacji przestrzeni w sposób odpowiadający potrzebom użytkowników

Suma uzyskanych punktów określa piktogram:

0–2 pkt.

3–4 pkt.

5–6 pkt.

7–8 pkt.

9–10 pkt

WYMIENNIKOWNIA – MŁODZIEŻOWE CENTRUM INNOWACJI SPOŁECZNYCH I DESIGNU

Gdzie? Jak duża? Fizyczna charakterystyka ul. Kartuska 20b, Gdynia Chylonia. Budynek dawnej wymiennikowni ciepła, wyremontowany i oddany do użytku w październiku 2014 roku. Do dyspozycji użytkowników są dwie kondygnacje o łącznej powierzchni 300 m².

Co oferuje warsztaty dla młodzieży z całego miasta, eventy, alternatywne sposoby spędzania czasu wolnego, przestrzeń do realizacji pomysłów, poznania nowych ludzi, spotkań (również niezależnie od grafiku), warsztaty tematyczne dla szkół z zakresu przedsiębiorczości, promowania zdrowego trybu życia czy budowania kompetencji miękkich, pokazy kina społecznie wrażliwego; miejsce udostępniane także jako zaplecze lokalowe organizacjom działającym na rzecz aktywności młodzieży

Dla kogo przestrzeń dedykowana młodzieży w wieku 13–25 lat, szkołom oraz organizacjom pozarządowym działającym na rzecz aktywności młodzieży

Przez kogo prowadzona Dział Innowacji Społecznych Pomorskiego Parku Naukowo-Technologicznego Gdynia – jednostka organizacyjna miasta

Warunki dostępu wstęp wolny, od poniedziałku do piątku oraz w wybrane soboty; do godz. 16 przestrzeń dedykowana w szczególności warsztatom w ramach szkolnych zajęć i działalności organizacji pozarządowych działających na rzecz aktywności młodzieży, popołudniu zaś – w godzinach 16.00–21.00 – oddawane młodzieży; niektóre cykle wydarzeń odpłatne w symbolicznej wysokości, celem zabezpieczenia stopnia frekwencji

Finansowanie budżet miasta Gdyni oraz opłaty wnoszone przez uczestników niektórych cykli wydarzeń

Rola / funkcja / unikat Centrum kreatywności młodzieży, określane mianem młodzieżowej filii PPNT. Główną misją Wymienikowni jest wspieranie oddolnych inicjatyw i pomoc w realizacji pomysłów, pozwalających młodzieży na wymienianie się zainteresowaniami, realizację pasji czy po prostu ciekawe spędzanie wolnego czasu. Kalendarz zajęć i warsztatów odbywających się w Wymienikowni powstaje na bieżąco, na podstawie projektów zgłaszanych przez aktywnych, młodych gdynian. Istotą miejsca jest bowiem to, iż uczestnicy mają realny wpływ na jego funkcjonowanie – sami decydują o tym w jakich zajęciach chcą brać udział i sami pomagają je współorganizować. Również sama przestrzeń została zaprojektowana przez młodzież, we współpracy z projektantami, na podstawie jej własnych wyobrażeń o miejscu i aktywności, które chciałyby w nim realizować. W Wymienikowni to młodzież jest gospodarzem, co oznacza nie tylko korzystanie z miejsca, ale przede wszystkim wychodzenie z inicjatywą – od proponowania i przygotowania zajęć do samodzielnego ich prowadzenia. Poza dedykowanymi zajęciami można tu także po prostu spotkać się ze znajomymi, pouczyć się czy odpocząć. Miejsce pełni także funkcje edukacyjne i animacyjne – organizowane są zajęcia dla szkół w godzinach porannych, pokazy kina wrażliwego społecznie, spotkania organizacji i przeróżne eventy.

Liczba osób korzystających z przestrzeni średniomiesięcznie około 400 uczestników, średniorocznie około 1.000 uczestników

Gdzie? Jak duża? Park Kolibki, al. Zwycięstwa 291, Gdynia Orłowo. Projekt realizowany na terenie Zespołu Dworsko - Krajobrazowego Gdynia Kolibki, w budynkach z XIX wieku, wpisanych do rejestru zabytków. Główną siedzibę stanowi budynek starej hipoterapii (pracownie warsztatowe), choć niektóre z dedykowanych wydarzeń organizowane są także w budynku stajni – wozowni (przestrzeń koncertowa), czy okrągłej lonżowni (przestrzeń ekspozycyjna). W dalszych planach jest adaptacja dworku, starej kuźni, browaru czy szklarni, gdzie mają powstać m.in. pracownie artystyczne, galeria oraz kawiarnia. Na potrzeby sztuki wykorzystywana jest również przestrzeń parkowa Kolibek, która służy też różnym imprezom miejskim, nie tylko związanym z ośrodkiem. tuBaza zainauguowała działalność w październiku 2013 roku, zagospodarowując niewykorzystaną przez kilka lat przestrzeń miejską.

Co oferuje warsztaty z zakresu architektury, technologii, designu, sztuki miejskiej i ekologii; pracownie, zajęcia pozaszkolne, wystawy, pokazy filmowe, spotkania i inne wydarzenia kulturalne

Dla kogo szerokie grono odbiorców – organizowane różnego typu wydarzenia kierowane są zarówno dla dzieci, jak i dla dorosłych, uczestników indywidualnych, jak i grup zorganizowanych

Przez kogo prowadzona Fab Lab Trójmiasto, Fundacja Architektura Plus, Stowarzyszenie Traffic Design oraz Miasto Gdynia

Warunki dostępu grafik opracowywany w cyklach miesięcznych, dni i godziny organizowanych wydarzeń są zmienne i wynikają z comiesięcznego grafiku, choć część zajęć ma charakter regularny; na wybrane zajęcia obowiązują zapisy; niektóre cykle wydarzeń odpłatne – w przypadku warsztatów najczęściej w wysokości kosztów materiałów wykorzystywanych na użytek zajęć, pozostałe koszty pokrywane są z budżetu gminy

Finansowanie budżet miasta Gdyni oraz opłaty wnoszone przez uczestników niektórych cykli wydarzeń

Rola / funkcja / unikat Centrum kulturalne, ośrodek sztuki i kultury miejskiej o charakterze galeryjno-twórczym. Powstałe z inicjatywy oddolnej czterech podmiotów (Stowarzyszenia Traffic Design, Biura Kreacja, Fab Lab Trójmiasto oraz Fundacji Architektura Plus) – przy wsparciu Urzędu Miasta Gdynia – które stworzyły miejsce stykania się własnej twórczości i koegzystujące ze sobą pracownie artystyczne. Celem ośrodka jest organizowanie działalności z zakresu architektury, technologii, designu, sztuki i ekologii, zaś znaczna część oferowanych zajęć skupiona jest wokół tematu przestrzeni publicznej. Ośrodek ma również na celu integrację środowisk twórczych, promowanie sztuki oraz edukację kulturalno-artystyczną. Oferuje bogaty program wydarzeń artystycznych ukierunkowanych na sztukę miejską, ideę open source i zrównoważonego rozwoju, otwartych dla publiczności, takich jak m.in.: wystawy, warsztaty, projekcje, spotkania autorskie, projekty artystyczne. Miejsce służy również jako kulturalny hub – podmioty prowadzące udostępniają przestrzeń i swoje know-how innym organizacjom, które posiadają pomysł na imprezę artystyczną.

Liczba osób korzystających z przestrzeni średnio 550–800 uczestników miesięcznie

- Gdzie? Jak duża?** ul. Polska 1, Gdynia. Otwarte w maju 2015 roku muzeum mieści się w historycznym, wzniesionym w dwudziestoleciu międzywojennym, gmachu Dworca Morskiego, które było centralnym miejscem przedwojennego ruchu pasażerskiego i skąd przez dziesięciolecia wyływały polskie transatlantyki. Jego całkowita powierzchnia wynosi 6 tys. m²
- Fizyczna charakterystyka**
- Co oferuje** wystawa stała i wystawy czasowe, zbiory obejmujące ponad 10 tysięcy obiektów, spotkania autorskie, projekty artystyczne i edukacyjne, w tym warsztaty dla dzieci, wydawnictwa, koncerty, pokazy, wykłady związane z zagadnieniem migracji; na terenie muzeum funkcjonuje także kino studyjne, prowadzone przez odrębny podmiot
- Dla kogo** szerokie grono odbiorców – oferta instytucji kierowana zarówno dla dzieci, jak i dla dorosłych, uczestników indywidualnych, jak i grup zorganizowanych
- Przez kogo prowadzona** Gmina Miasta Gdyni – samorządowa instytucja kultury
- Warunki dostępu** wystawa stała otwarta sześć dni w tygodniu w godzinach 10.00–18.00 (środy, czwartki, soboty, niedziele) lub 12.00–20.00 (wtorki i piątki); organizowane wydarzenia mają charakter cykliczny lub okresowy i odbywają się według kalendarza wydarzeń publikowanego na stronie www.polska1.pl; dostęp do oferty odpłatny, choć część wydarzeń (takich jak wykłady, spotkania autorskie, wybrane warsztaty) ma również charakter otwarty i bezpłatny

Finansowanie budżet miasta Gdyni, wybrane projekty dofinansowywane przez Ministra Kultury, bilety na wystawę oraz odpłatna oferta edukacyjna

Rola / funkcja / unikat Muzeum o charakterze narracyjnym poświęcone historii polskiej emigracji. Jedyna tego typu placówka w Polsce. Misją muzeum jest przybliżenie i ukazanie historii wielomilionowej emigracji od XIX wieku aż do czasów współczesnych. Jest jedną z niewielu placówek, w których o historii opowiada się w miejscu faktycznie związanym z tematem – budynku przez dziesięciolecia obsługującym ruch emigracyjny, dodatkowo znajdującym się pod symbolicznym adresem – ul. Polska 1. Muzeum prowadzi również działalność naukowo-badawczą poświęconą dziejom emigracji Polaków oraz działalność kulturalną i edukacyjną, stając się otwartą przestrzenią do spotkań, dyskusji, realizacji projektów artystycznych. Działania instytucji skupione są bowiem nie tylko na dostarczaniu wiedzy, ale też na kształtowaniu kompetencji społecznych, kulturowych, cyfrowych czy obywatelskich. Instytucja z własnymi projektami wychodzi także poza Gdynię i Polskę, realizując m.in. międzynarodowe projekty z miastami zamieszkałymi przez Polonię.

Liczba osób korzystających z przestrzeni od otwarcia w maju 2015 roku do października Muzeum odwiedziło ponad 50 tysięcy osób

LABORATORIUM INNOWACJI SPOŁECZNYCH

- Gdzie? Jak duża?** Pomorski Park Naukowo-Technologiczny Gdynia, budynek IV, al. Zwycięstwa 96/98, Gdynia Redłowo.
- Fizyczna charakterystyka** LIS swoją działalność rozpoczęło w październiku 2014 roku. Całkowita powierzchnia Laboratorium wynosi 160 m².
- Co oferuje** spotkania, warsztaty, szkolenia, wystawy, pokazy filmowe związane z tematyką społeczną, miejską, przedsiębiorczości czy nauki; ponadto, poszczególne działy PPNT Gdynia i parkowe firmy znajdują tu dodatkową przestrzeń dla prezentowania tego, czym zajmują się na co dzień lub pokazania szerszej publiczności owoców swojej pracy
- Dla kogo** dedykowana wszystkim mieszkańcom, zainteresowanym tematyką społeczną, miejską, przedsiębiorczości czy nauki
- Przez kogo prowadzona** Dział Innowacji Społecznych Pomorskiego Parku Naukowo-Technologicznego Gdynia – jednostka organizacyjna miasta
- Warunki dostępu** od poniedziałku do piątku w godzinach 10:00–18:00, wszystkie wydarzenia odbywające się w LIS są bezpłatne i otwarte, choć na niektóre z nich obowiązuje wcześniejsza rejestracja
- Finansowanie** budżet miasta Gdynia

Rola / funkcja / unikat Przestrzeń dialogu społecznego, promująca kształtowanie różnych form społeczeństwa obywatelskiego, tworzona przez interdyscyplinarne środowisko, którego nadrzędnym celem jest budowanie połączeń między biznesem, nauką, organizacjami pozarządowymi, instytucjami, lokalnymi liderami i aktywistami a mieszkańcami miasta. Działalność LIS skupiona jest nie tylko wokół funkcji informacyjno-edukacyjnej (można tutaj poznać odkrycia naukowo-technologiczne, obejrzeć produkty, które powstały w PPNT), ale też na tworzeniu otwartej przestrzeni do badań, dyskusji, rozwijania pomysłów i poszukiwania nowych rozwiązań. LIS to miejsce spotkań dla przedsiębiorców, mieszkańców, reprezentantów świata nauki, sztuki, czy sektora samorządowego i pozarządowego, a więc wszystkich otwartych na dialog – regularnie organizowane są spotkania z ekspertami z różnych dziedzin (m.in. architektury i urbanistyki, projektowania usług, grafiki i designu czy polityki społecznej i edukacji), warsztaty, wystawy czy pokazy filmów zaangażowanych społecznie. LIS jest więc przestrzenią, w której gdynianie, wspólnie ze specjalistami z różnych dziedzin, mogą pracować nad najlepszymi rozwiązaniami i wdrożeniami istotnymi dla mieszkańców, dzięki czemu możliwe jest wdrażanie w Gdyni dobrych wzorców w projektowaniu przestrzeni publicznej, przedmiotów czy usług podnoszących jakość życia w mieście. Dla osób poszukujących chwili wytchnienia lub krótkiego przystanku w ciągu dnia Laboratorium ma także coś do zaoferowania. Można tu przyjść, aby po prostu odpocząć na sofie, skorzystać z darmowego WiFi lub „laboratoryjnej” biblioteczki, w której znajdują się książki i czasopisma z zakresu urbanistyki, architektury, projektowania i designu czy socjologii.

Liczba osób korzystających z przestrzeni średniomiesięcznie około 350 osób, średniorocznie (na podstawie pierwszego roku działania) około 3.300 osób

Gdzie? Jak duża? Plac Konstytucji 1, Gdynia Śródmieście. Teatr funkcjonuje na terenie zrewitalizowanego w 2012 roku Dworca PKP Gdynia Główna (peron -1). Składa się z czterech głównych, nieprzeznaczonych drzwiami przestrzeni o łącznej powierzchni blisko 600 m². Teatr oficjalnie działa od początku 2014 roku.

Fizyczna charakterystyka

Co oferuje spektakle teatralne skierowane do różnych grup odbiorców (dzieci, młodzież szkolna, dorośli) oraz wydarzenia artystyczne, przestrzenie wystawiennicze i działania z zakresu edukacji kulturalnej i artystycznej, projekty upowszechniające sztukę teatru, jak również działania wspierające kompetencje organizacji kulturalnych, artystów indywidualnych i nieformalnych grup twórczych oraz integrujące gdyńskie środowisko twórcze

Dla kogo szerokie grono odbiorców – organizowane różnego typu wydarzenia kierowane są zarówno dla dzieci, jak i dla dorosłych, uczestników indywidualnych, jak i grup zorganizowanych

Przez kogo prowadzona Fundacja „Klinika Kultury”

Warunki dostępu organizowane wydarzenia odbywają się według comiesięcznego kalendarza wydarzeń publikowanego na stronie www.teatrgdyniaglowna.pl; dostęp do oferty odpłatny, choć część wydarzeń ma również charakter otwarty i bezpłatny

Finansowanie budżet miasta Gdyni, budżet miasta Rumia, budżet miasta Reda, środki Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Samorządu Wojewódzkiego Województwa Pomorskiego, darowizny oraz opłaty wnoszone przez uczestników niektórych cykli wydarzeń

Rola / funkcja / unikat Interdyscyplinarny przystanek artystyczny. Miejsce rozwoju twórczego łączące trzy nurty działalności: artystyczną, edukacyjno-animacyjną oraz integrującą gdyńskie środowisko artystyczne. Misją teatru jest ciągły i stały rozwój we współpracy z miastem, środowiskami twórczymi i odbiorcami, tworzenie miejsca spotkań, służącego mieszkańcom i przyczyniającym się do wzrostu świadomości oraz wrażliwości kulturalnej poprzez repertuarowe prezentacje wysokiej klasy spektakli teatralnych, a także realizację projektów artystycznych, kulturalnych, edukacyjnych i społecznych. Jednym z ważniejszych celów teatru jest kształcenie umiejętności społecznych i intelektualnych dzieci i młodzieży poprzez konsolidację teatru ze szkolną dydaktyką. Celem instytucji jest również promowanie młodych artystów i szeroko pojętej sztuki. Działalność teatru skupia się także na prezentowaniu sztuk teatralnych w miejscach „nieteatralnych”, tj. wychodzenie z ofertą poza zamkniętą fizycznie przestrzeń teatru i docieranie z propozycjami teatralnymi do widza, w różne dzielnice miasta. Zamiast wyprawy z oddalonej dzielnicy do centrum, potencjalny odbiorca może wybrać się do najbliższej placówki kultury: świetlicy, biblioteki, gdzie bez wysiłku finansowego (wstęp jest wolny) czy organizacyjnego może czuć się pełnoprawnym odbiorcą współczesnej kultury ambitnej i wysokiej. W okresie letnim spektakle organizowane są również w otwartej przestrzeni miejskiej.

Liczba osób korzystających z przestrzeni średniomiesięcznie około 850 osób; średniorocznie około 10.000 osób

OGRÓD PRZYJAŹNI – OGRÓD SPOŁECZNY – PRZESTRZEŃ SĄSIEDZKA

Gdzie? Jak duża? Fizyczna charakterystyka wydzielona część obiektu sportowego, należącego do TKKF Checz, mieszczącego się przy ul. Zamenhofa 17 w Gdyni Chyloni. W ramach porozumienia partnerskiego, Fundacja Zmian Społecznych „Kreatywni” podpisała umowę, w której TKKF Checz przekazuje nieodpłatnie i na czas nieokreślony teren o pow. 450 m². Funkcjonuje od lutego 2013 r.

Co oferuje Ogród Przyjaźni jest miejscem, w którym spotyka się głównie społeczność lokalna. Czasami są to inicjatywy oddolne, gdzie mieszkańcy spotykają się, po to by popracować nad estetyką ogrodu i zarazem spotkać się w sąsiedzkim gronie. W okresie wakacyjnym w Ogródzie odbywają się także wydarzenia zorganizowane, otwarte w ramach „Czasu Sąsiadów” lub „Kawiarenki Sąsiedzkiej”, tj. koncerty czy pikniki. Miejsce służy także do przeprowadzania różnego rodzaju warsztatów skierowanych zarówno do młodszych, jak i starszych osób, będąc przestrzenią do współpracy między-pokoleniowej. Z racji, że Ogród jest ogrodem społecznym, zdarza się, że mieszkańcy wypożyczają teren, po to by spotkać się tam z Sąsiadami i wspólnie spędzić czas.

Dla kogo Ogród Przyjaźni jest ogrodem społecznym, dostępnym dla każdego, choć w szczególności korzystają z niego mieszkańcy osiedla ulic Zamenhofa i Opata Hackiego oraz uczestnicy zajęć Centrum Aktywnego Mieszkańca. Nie oznacza to jednak, że ogród jest zamknięty dla pozostałych mieszkańców – mogą z niego skorzystać inni zainteresowani, po uprzednim ustaleniu.

Przez kogo prowadzona Fundacja Zmian Społecznych „Kreatywni” w ramach Centrum Aktywnego Mieszkańca

Warunki dostępu wstęp bezpłatny, w sezonie letnim w każdy piątek w godzinach 17:00–20:00, w czwartki w godzinach 16:00–20:00 oraz w razie potrzeby, po wcześniejszym ustaleniu lub podpisaniu porozumienia wzajemności. Nad warunkami dostępu wciąż trwają dyskusje z mieszkańcami – którzy w dużej mierze tworzą i dbają o to miejsce – o zasadach udostępnienia Ogrodu Przyjaźni. Wciąż zadawane jest pytanie: „Otworzyć na stałe furtkę czy też nie?”.

Finansowanie działalność nieformalna finansowana przez sponsorów oraz praca społeczna mieszkańców osiedla

Rola / funkcja / unikat Ogród Przyjaźni jest „narzędziem”, które wzmacnia samoorganizację mieszkańców poprzez wspólne inicjatywy zmierzające do pracy nad jego estetyką. Spełnia także funkcję integracyjną – miejsce to sprzyja spotkaniom Sąsiadów i innych mieszkańców, a także w dużej mierze jest efektem ich wspólnej pracy. Z pewnością unikatem jest to, że o Ogród, który jest przekazany w ramach umowy partnerskiej, dbają sami mieszkańcy i to oni inicjują prace nad jego estetyką czy wydarzenia odbywające się w tej przestrzeni. Ogród wpisuje się także w działalność Centrum Aktywnego Mieszkańca, którego celem jest organizowanie społeczności lokalnej w rejonie ulic Zamenhofa i Opata Hackiego oraz budowanie silnej i kreatywnej społeczności lokalnej, przy wspólnym zaangażowaniu koalicjantów reprezentujących różnorodne instytucje.

Liczba osób korzystających z przestrzeni średniomiesięcznie około 40 stałych odbiorców; średniorocznie około 400 uczestników imprez otwartych

Gdzie? Jak duża? sala galeryjna o powierzchni 22 m², zlokalizowana w Klubie Osiedlowym Apteka, ul. Opata Hackiego 17A, Gdynia Chylonia. Kawiarenka Sąsiedzka funkcjonuje od kwietnia 2014 roku.

Fizyczna charakterystyka

Co oferuje Kawiarenka Sąsiedzka jest przestrzenią integracyjną przeznaczoną dla Sąsiadów, tj. mieszkańców osiedla ulic Zamenhofa i Opata Hackiego. Oferuje możliwość relaksu oraz wspólnego spędzenia czasu przy filiżance kawy, będąc miejscem spotkań i swobodnych rozmów. Kawiarenka Sąsiedzka – jak wskazuje nazwa – jest miejscem, gdzie czas płynie wolniej, gdzie nie trzeba się śpieszyć, gdzie jest czas na rozmowę i bycie ze sobą.

Dla kogo przestrzeń dedykowana w szczególności mieszkańcom osiedla ulic Zamenhofa i Opata Hackiego oraz uczestnikom zajęć Centrum Aktywnego Mieszkańca; z Kawiarenki mogą także korzystać pozostali mieszkańcy miasta, chcący uczestniczyć w tej formie aktywności.

Przez kogo prowadzona Fundacja Zmian Społecznych „Kreatywni” w ramach Centrum Aktywnego Mieszkańca

Warunki dostępu wstęp wolny i bezpłatny, we wtorki w godzinach 10:00–14:00 oraz czwartki w godzinach 16:00–20:00; z zajęć otwartych może skorzystać każdy mieszkaniec Gdyni

Finansowanie budżet miasta Gdyni

Rola / funkcja / unikat Kawiarenka Sąsiedzka przede wszystkim spełnia funkcję integracyjną społeczności lokalnej. Jest przestrzenią, gdzie można spokojnie porozmawiać, spotkać się z sąsiadem, razem wypić kawę i przyjemnie spędzić czas. Unikatem jest to, iż początkowo Kawiarenka Sąsiedzka odbywała się raz w tygodniu w godzinach porannych – pracujący mieszkańcy zgłosili jednak potrzebę spotykania się popołudniami. W chwili obecnej spotyka się tutaj regularnie grupa sąsiadów, która pracuje w ogrodzie, gra w planszówki czy po prostu ze sobą rozmawia. Warty podkreślenia jest fakt, iż chęć częstszego przebywania ze sobą, chęć rozmowy i budowania relacji były inicjatywami zgłoszonymi przez samych mieszkańców. Kawiarenka Sąsiedzka wpisuje się w działalność Centrum Aktywnego Mieszkańca, którego celem jest organizowanie społeczności lokalnej w rejonie ulic Zamenhofa i Opata Hackiego.

Liczba osób korzystających z przestrzeni średniomiesięcznie około 80 stałych odbiorców

Gdzie? Jak duża? Fizyczna charakterystyka ul. Warszawska 42, Gdynia Działki Leśne. Funkcjonuje od czerwca 2011 roku. Przestrzeń Klubu to około 70 m², które zajmują: trzy duże sale, pomieszczenie biurowe, aneks kuchenny, łazienka.

Co oferuje wsparcie psychologiczne połączone z aktywizacją społeczną dorosłych osób po kryzysach psychicznych i chorujących psychicznie, a także punkt informacyjny o dostępnych formach wsparcia dla osób doświadczających kryzysów psychicznych i ich rodzin. Klub jest przede wszystkim miejscem spotkań. Uczestnicy mogą czynnie korzystać z zajęć psychoedukacyjnych, moderowanych dyskusji, podczas których omawiane są bieżące lub ważne dla nich tematy. W ofercie Klubu dużą rolę odgrywają też zajęcia warsztatowe, wyjścia uspołeczniające oraz regularnie prowadzona terapia zajęciowa, które dają możliwość nie tylko rozmów, ale też zdobycia konkretnych umiejętności, aktywnego wejścia w proces twórczy bądź uczenia się. Poza wszystkimi stałymi elementami oferty Klubu, uczestnicy mają też czas na samorealizację i samoorganizację własnej przestrzeni, czyli rozmowy, słuchanie muzyki albo korzystanie z Internetu.

Dla kogo osoby doświadczające kryzysów psychicznych i chorujące psychicznie, niekoniecznie z orzeczoną stopniem niepełnosprawności; punkt informacyjny RADAR dedykowany jest zaś nie tylko osobom chorującym, ale też ich rodzinom i bliskim

Przez kogo prowadzona Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni

Warunki dostępu osoba chcąc skorzystać z oferty Klubu nie ponosi żadnych kosztów w związku z uczestnictwem, nie jest również wymagane orzeczenie lekarskie; jedynym warunkiem dostępu jest odbycie przez osobę zainteresowaną rozmowy z psychologiem, w trakcie której przyszły uczestnik może opowiedzieć o swojej sytuacji życiowej, o tym co go motywuje do korzystania z oferty Klubu oraz jakie ma oczekiwania; Klub jest otwarty pięć dni w tygodniu w godzinach 10.00–18.00 (wtorki, środy i czwartki) lub 12.00–18.00 (poniedziałki i piątki).

Finansowanie budżet MOPS Gdynia – budżet miasta Gdyni

Rola / funkcja / unikat Istotny zasób wsparcia instytucjonalnego w Gdyni dla osób po kryzysach lub chorujących psychicznie. Rolą Klubu jest udzielanie szeroko pojętego wsparcia osobom w kryzysie i chorującym psychicznie poprzez m.in. zajęcia aktywizująco-integrujące oraz spotkania z psychologiem. Uczestnictwo w życiu Klubu jest całkowicie dobrowolne i wynikające z wewnętrznej motywacji. Szczególnie ważnymi i unikatowymi cechami Klubu są brak umów lub kontraktów podpisywanych z uczestnikiem, brak wymagań dotyczących orzeczeń lekarskich oraz fakt, że niezależnie od frekwencji, czy aktywności w oferowanych zajęciach, każdy uczestnik może korzystać z Klubu w ten sam sposób. Oprócz funkcji mającej na celu wsparcie aktywności społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi, Klub pełni też funkcję tzw. katalizatora zmian. Część uczestników Klubu, korzystających z jego oferty, decyduje się często na podjęcie pracy lub np. skorzystanie z psychoterapii.

Liczba osób korzystających z przestrzeni średniomiesięcznie 25 osób; średniorocznie około 50 osób

PROGRAM „SZKOŁA OTWARTA”

- Gdzie? Jak duża?** autorski program gdyńskiego samorządu, realizowany rokrocznie od 1999 roku w kilkunastu gdyńskich szkołach. W semestrze jesiennym 2014/2015 w programie uczestniczyło łącznie 17 szkół i od kilku lat jest to stała liczba placówek oświatowych biorących aktywny udział w jego realizacji (por. 1999/2000 – 4 szkoły, 2000/2001 – 9; 2001/2002 – 14; 2007/2008 – 15; od 2010 – 17).
- Fizyczna charakterystyka**
- Co oferuje** zajęcia tematyczne, m.in. sportowe, taneczne, teatralne, terapeutyczne, komputerowe, językowe; oferta zajęć zróżnicowana w zależności od placówki i edycji programu
- Dla kogo** wszyscy mieszkańcy Gdyni (dzieci, młodzież, dorośli), zainteresowani udziałem w zajęciach oferowanych w ramach programu
- Przez kogo prowadzona** w chwili obecnej program „Szkoła Otwarta” realizowany jest w 17 gdyńskich placówkach oświatowych, zlokalizowanych w różnych dzielnicach miasta (aktualnie w 16 z 22)
- Warunki dostępu** zajęcia realizowane są codziennie w dni powszednie (w niektórych szkołach także w weekendy), najczęściej popołudniami; obowiązują zapisy; część zajęć odbywa się bezpłatnie, część odpłatnie w symbolicznej wysokości, celem zabezpieczenia stopnia frekwencji
- Finansowanie** dotacja z budżetu miasta Gdyni oraz opłaty wnoszone przez uczestników części zajęć

Rola / funkcja / unikat Uczą, bawią, integrują. Celem programu jest stworzenie mieszkańcom Gdyni szerokiej oferty aktywnego spędzania czasu wolnego, przy wykorzystaniu bazy lokalowej placówek oświatowych. Idea programu zakłada, że w gdyńskich szkołach po zakończeniu lekcji odbywają się zajęcia, z których korzystać mogą wszyscy mieszkańcy miasta, niezależnie od wieku. Zajęcia są łatwo dostępne, również w znaczeniu dosłownym – odbywają się bowiem w samym centrum osiedli czy dzielnic. Pomimo dofinansowywania zajęć przez miasto, każdy z koordynatorów czuwających nad daną szkołą uczestniczącą w programie, posiada pełną swobodę zarówno jeśli chodzi o ułożenie planu zajęć, jak i dobór osób prowadzących. Oferta programowa jest różnorodna i ulega rokrocznie zmianom, zgodnie z potrzebami lokalnej społeczności – na bieżąco badane są oczekiwania mieszkańców i na ich podstawie dokonuje się zmian bądź modyfikacji w dostępnej ofercie zajęć.

Liczba osób korzystających z przestrzeni średniorocznie około 6.000 osób

Gdzie? Jak duża? Fizyczna charakterystyka Pomorski Park Naukowo-Technologiczny Gdynia, budynek III, al. Zwycięstwa 96/98, Gdynia Redłowo. Funkcjonuje od sierpnia 2013 roku. Na powierzchni ok. 400 m² znajduje się 25 biur, bezprzewodowy dostęp do Internetu, sprzęt komputerowy, kącik kawowy, przestrzeń do spotkań, biblioteczka z branżowymi czasopismami i książkami.

Co oferuje wsparcie merytoryczne w postaci warsztatów, konsultacji, doradztwa, prelekcji m.in. z zakresu: przedsiębiorczości (głównie w obszarze nowoczesnych technologii), ochrony własności intelektualnej, komercjalizacji wyników prac badawczo-rozwojowych oraz transferu i wdrożenia nowoczesnych technologii, którego celem jest inspirowanie i zwiększanie kompetencji oraz wiedzy z zakresu innowacyjnej przedsiębiorczości; wsparcie w postaci infrastruktury – coworkingu (wspólnej przestrzeni do pracy – 25 kompleksowo wyposażonych stanowisk pracy)

Dla kogo początkujący przedsiębiorcy i osoby planujące rozpoczęcie działalności biznesowej, studenci i doktoranci, freelancerzy z branż kreatywnych, ICT, biotechnologii, ochrony środowiska, wzornictwa przemysłowego, automatyki, robotyki oraz multimedii

Przez kogo prowadzona Pomorski Park Naukowo-Technologiczny Gdynia – jednostka organizacyjna miasta

Warunki dostępu korzystanie ze Strefy Startup Gdynia jest płatne, na podstawie abonamentu w opcji 40h lub 160h; coworking jest czynny od poniedziałku do piątku w godzinach 08.00–20.00.

Finansowanie budżet miasta Gdyni oraz opłaty abonamentowe z tytułu najmu biurka w coworkingu

Rola / funkcja / unikat Strefa Startup Gdynia powstała z myślą o zapewnieniu kompleksowego wsparcia osobom mającym pomysł na innowacyjny biznes. Stanowi alternatywę dla wszystkich, którzy z jednej strony nie chcą wynajmować typowej powierzchni biurowej na wyłączność, z drugiej zaś nie lubią pracować w domu i/lub nie mają ku temu warunków. Jednym z kluczowych narzędzi służących wspieraniu przedsiębiorczości na etapie preinkubacji w Strefie jest coworking, czyli wspólna otwarta przestrzeń, w której każdy może wynająć biurko na godziny i pracować nad swoim projektem. Coworking to jednak znacznie więcej niż miejsce pracy. To przede wszystkim społeczność kreatywnych osób, chcących rozwijać swoje pomysły, przestrzeń do spotkań, sprzyjająca wymianie myśli, wspólnemu rozwiązywaniu problemów, rozwijaniu innowacyjnych pomysłów, także przy wykorzystaniu wiedzy i doświadczeń firm z PPNT. Strefa Startup Gdynia to także miejsce organizacji wydarzeń poświęconych innowacyjnej przedsiębiorczości i realizacji programu preinkubacji, który ma na celu zapewnienie kompleksowego wsparcia merytorycznego pomysłów biznesowych i ich rozwoju na różnych etapach – od idei do rozpoczęcia działalności.

Liczba osób korzystających z przestrzeni średniomiesięcznie około 200 osób; średniorocznie ponad 2.000 osób

Gdzie? Jak duża? zbieg ulic Świętojańskiej i 10 Lutego. Otwarty w czerwcu 2013 roku w centrum Gdyni, na skwerze potocznie nazywanym skwerem Żeromskiego. Dwupiętrowa konstrukcja złożona jest z 65 przeszklonych kontenerów, które architektonicznie nawiązują do portowego charakteru miasta i 22-metrowej wieży widokowej. Na łącznej powierzchni blisko 900 m² znajdują się dwie sale ekspozycyjne, sklepik, kawiarnia oraz sala główna. Konstrukcja architektoniczna obiektu jest tymczasowa, tzn. składająca się z modułów, które będzie można zdemontować. Tak celowana inwestycja ma za zadanie przez kilka lat wypełniać lukę architektoniczną w samym centrum Gdyni, planowo bowiem w przyszłości powstanie na jej miejscu inny obiekt.

Co oferuje materiały multimedialne, pozwalające na „wirtualny spacer” po mieście, czy też zobaczenie efektów rozpoczętych, bądź planowanych inwestycji miejskich, największa w Polsce (8 na 4 m) makieta z ok. 2 tys. istniejących lub projektowanych budynków; CultureBox, w którym można zapoznać się z ofertą kulturalną miasta i zarezerwować bilety na najważniejsze wydarzenia; miejsce twórczej zabawy dla najmłodszych (JuniorBox); zajęcia edukacyjne dla dzieci i młodzieży; liczne wystawy, prezentacje oraz spotkania dotyczące szeroko pojętego rozwoju miasta (inwestycje, oferta kulturalna i edukacyjna), eventy plenerowe, wieża widokowa, z której można zobaczyć postępy w realizacji niektórych inwestycji, ale też jedyną w Polsce oś ulicy, która wdziera się w morze

Dla kogo wszyscy zainteresowani, w tym mieszkańcy miasta, turyści

Przez kogo prowadzona Gmina Miasta Gdyni

Warunki dostępu wstęp otwarty i bezpłatny, choć na zajęcia obowiązują zapisy telefoniczne z co najmniej kilkudniowym wyprzedzeniem; obiekt można zwiedzać indywidualnie lub w grupach zorganizowanych liczących co najmniej 15 osób (wymagane uprzednie umówienie terminu zwiedzania); InfoBox / CultureBox czynny codziennie, w sezonie letnim (najwyższej frekwencji): pon.–pt. 10.00–20.00, sob. 11.00–20.00, nd 11.00–18.00; pomiędzy październikiem a majem (poza sezonem letnim): pon.–pt. 10:00–19:00, sob. 11:00–18:00, nd 11:00–16:00.

Finansowanie budżet miasta Gdyni

Rola / funkcja / unikat Wielofunkcyjne centrum informacyjne i multimedialne obserwatorium wszelkich zmian zachodzących w przestrzeni miejskiej. Miejsce, w którym gdynianie i turyści mogą zapoznać się z miejską ofertą kulturalną, prowadzonymi inwestycjami oraz planem rozwoju miasta na najbliższe lata. InfoBox jest również przestrzenią, skupiającą podmioty zainteresowane rozwojem Gdyni i całego regionu – uczelnie, organizacje pozarządowe, firmy działające na terenie miasta, deweloperów, instytucje kultury, media i oczywiście mieszkańców. Inwestycja to jednak nie tylko budynek Gdynia InfoBox, ale też rewitalizacja całego skweru przy jednym z głównych skrzyżowań w Gdyni, który zyskał zaprojektowaną zieleń i nową małą architekturę, a po zmroku – iluminację. Dzięki przebudowie, stworzono otwartą przestrzeń w centrum miasta, gdzie można usiąść na trawie lub leżaku, odpocząć, wypić kawę, spotkać się z przyjaciółmi czy pobawić się z dziećmi.

Liczba osób korzystających z przestrzeni miesięcznie około 30.000 osób; rocznie ok. 350.000 osób

Gdzie? Jak duża? Fizyczna charakterystyka portal internetowy, uruchomiony w styczniu 2014 roku przez Centrum Aktywności Seniora w Gdyni w ramach projektu Senior Plus.

Co oferuje możliwość opublikowania i odbioru informacji na temat bieżących wydarzeń dedykowanych starszym mieszkańcom Gdyni oraz na temat zainteresowań samych seniorów. Na stronie znajduje się m.in. kalendarz imprez, autorskie utwory literackie, przepisy kulinarne, pomysły na zabawy z wnuczkami, galerie zdjęć, a także filmy z wykładów Gdynińskiego Uniwersytetu III Wieku, dzięki którym można uczestniczyć w zajęciach, nawet będąc poza Gdynią.

Dla kogo portal dedykowany głównie seniorom z terenu Gdyni, jednak zawarte w nim informacje mogą być atrakcyjne także dla innych osób, z terenu całej Polski

Przez kogo prowadzona stronę współtworzą gdyńscy seniorzy, zaś jej administratorem jest Centrum Aktywności Seniora

Warunki dostępu dostęp otwarty i bezpłatny, osoby zainteresowane zamieszczeniem informacji na portalu, mogą to zrobić za pośrednictwem administratora strony. Strona jest przyjazna w obsłudze i posiada udogodnienie dla osób niedowidzących poprzez możliwość powiększenia czcionki zamieszczonych tekstów.

Finansowanie budżet Centrum Aktywności Seniora – budżet miasta Gdyni

Rola / funkcja / unikat Pierwszy w Polsce, interaktywny portal tworzony dla seniorów i przez seniorów. Z jednej strony jest płaszczyzną rozpowszechniania informacji dotyczących aktywności osób starszych i prezentacji tego, co Gdynia ma do zaproponowania i zaoferowania starszym mieszkańcom. Z drugiej strony jest również wizytówką kreatywności samych seniorów, którzy współtworzą portal, dzieląc się swoimi doświadczeniami w różnych obszarach własnej aktywności. Ponadto, publikowane na stronie filmy z wykładów Gdynińskiego Uniwersytetu III Wieku dają szansę stałego dostępu do oferty edukacyjnej, jednocześnie aktywizując osoby starsze poprzez przestrzeń wirtualną. Zawarte na stronie treści mają też za zadanie zachęcić te osoby, które jeszcze nie zdecydowały się skorzystać z różnorodnej gdyńskiej oferty zajęć dla seniorów.

Liczba osób korzystających z przestrzeni portal odwiedza średniomiesięcznie blisko 4.000 osób (oszacowane na podstawie unikalnych ID)

MIEJSKIE PRZESTRZENIE PUBLICZNE PRZYJMUJĄCE ROLĘ OTWARTYCH PRZESTRZENI SPOŁECZNYCH

A. Polanka Redłowska Nadmorska polana, zlokalizowana przy ul. Ejsmonda w Gdyni, zaledwie kilkadziesiąt metrów od Bulwaru Nadmorskiego i Zatoki Gdańskiej. W sąsiedztwie Polanki znajduje się rezerwat przyrody. Przed laty, częste miejsce corocznie organizowanych obozów harcerskich, czy imprez plenerowych. W chwili obecnej przestrzeń wykorzystywana na różnego rodzaju aktywności, w tym nade wszystko do spotkań integracyjnych mieszkańców przy ognisku. Bardzo często ze wspólnego spędzania czasu przy ognisku na Polance Redłowskiej korzystają harcerze, uczniowie, stowarzyszenia emerytów i rencistów. Polanka jest bowiem jednym z kilku publicznych przestrzeni miejskich wyznaczonych do nieodpłatnego rozpalania ogniska lub grilla. Wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniu społecznemu, w 2015 roku władze miasta uprościły procedurę ubiegania się o zgodę na organizację tego typu wydarzeń. Wcześniej, przed zmianą przepisów, konieczne było spełnienie kilku wymogów formalnych oraz uzyskanie zgody urzędników, którą mogli otrzymać jedynie członkowie stowarzyszeń, fundacji i organizacji pożytku publicznego. W chwili obecnej z możliwości rozpalania ognisk mogą skorzystać nieodpłatnie wszyscy mieszkańcy Gdyni, na podstawie regulaminu, a zgoda urzędników nie jest wymagana.

B. Park Rady Europy, Skwer Arki Gdynia Park Rady Europy jest to obszar zieleni położony między Teatrem Muzycznym a Skwerem Kościuszki, nieopodal Hotelu Mercure Gdynia Centrum. Łączy miasto z Bulwarem Nadmorskim i miejską plażą. Obszerna przestrzeń w samym centrum miasta wykorzystywana jest często do organizacji różnego rodzaju imprez plenerowych (koncerty, pikniki, kino na trawie), okolicznościowych (festyny rodzinne z okazji Dnia Dziecka), czy najróżniejszych wydarzeń kulturalno-edukacyjnych (Open Call, Cudawianki, Gdynia Playground i wiele innych). W ciągu trzech ostatnich lat, m.in. na terenie Parku, Gdynia Design Days realizowała projekt Trawa do rzeczy, który zachęcał mieszkańców i turystów do wypoczynku w miejskich parkach. Inicjatywa ta miała na celu wykreowanie szlaku rekreacyj-

nego wiodącego przez zielone skwery i parki Gdyni, promującego zieloną przestrzeń publiczną w mieście jako miejsca przyjaznego mieszkańcom i turystom. Przestrzeń pełni więc m.in. funkcje rekreacyjno-integracyjne, oferując wszystkim mieszkańcom możliwość spędzenia czasu, nawiązywania kontaktów międzyludzkich oraz rozwijania wartościowych społecznych relacji. Podobne funkcje otwartej przestrzeni społecznej pełni także Skwer Arki Gdynia, znajdujący się u zbiegu ul. Piłsudskiego i Bulwaru Nadmorskiego, zaledwie kilkadziesiąt metrów od Zatoki Gdańskiej. Skwer jest otwartą przestrzenią do organizacji cyklicznych imprez plenerowych i szeregu wydarzeń kulturalno-artystycznych (Gdynia Blues Festiwal, kiermasze w ramach Bazaru Natury, festyny okolicznościowe, w tym rokrocznie organizowany tu Gdyński Magiel Twórczy, którego celem jest integracja osób niepełnosprawnych ze społecznością lokalną Gdyni poprzez prezentację szeroko rozumianej twórczości i umacnianie pozytywnych relacji społecznych).

C. Trawniki przy InfoBox i Gdyńskim Centrum Filmowym Są to otwarte przestrzenie miejskie z zaprojektowaną zielenią i małą architekturą, zlokalizowane w centrum miasta w sąsiedztwie dwóch miejskich obiektów – InfoBoxu i nowopowstałego (w 2015 roku) Gdyńskiego Centrum Filmowego. Miejsca te pełnią m.in. funkcje kulturalne oraz rekreacyjno-integracyjne. Są otwartą przestrzenią w samym centrum miasta, pozwalającą na organizację szeregu wydarzeń o charakterze kulturalno-edukacyjnym (koncerty plenerowe, występy artystyczne, pikniki literackie, warsztaty tematyczne, zajęcia sportowe; Gdyńskie Centrum Filmowe jest

także miejscem prestiżowego, ogólnopolskiego wydarzenia jakim jest Festiwal Filmowy w Gdyni). Zachęcającą także do wypoczynku, spotkań z przyjaciółmi czy zabaw z dziećmi. W okresie letnim zapewniają również ogólnodostępne leżaki dla mieszkańców i turystów. Warto zaznaczyć, iż oba miejsca wiążą się z procesem rewitalizacji i nowego zagospodarowywania przestrzeni. InfoBox i towarzysząca mu infrastruktura zapełniła lukę architektoniczną w samym centrum miasta, przy jednym z głównych skrzyżowań Gdyni. Przestrzeń Gdyńskiego Centrum Filmowego jest zaś częścią aktualnie realizowanego projektu nowego centrum Gdyni.

D. Plaże W Gdyni istnieją cztery plaże miejskie: Śródmieście, Redłowo, Orłowo i Babie Doły. Wszystkie one zapewniają mieszkańcom oraz turystom funkcje rekreacyjne i usługowe. Kąpieliska są strzeżone w okresie wakacyjnym oraz – w zależności od lokalizacji – zapewniony jest dostęp do siłowni napowietrznych, tras i ścieżek rowerowych, boisk do siatkówki plażowej, pubów, kafejek, restauracji i punktów gastronomicznych. Plaże wykorzystywane są także jako przestrzeń do realizacji zorganizowanych wydarzeń i imprez plenerowych (Red Bull Air Force, Cudawianki, Iron Man Gdynia, koncerty Red Bull Tour Bus, Aktywne Lato i wielu innych).

- 01 Wymiennikownia
– Młodzieżowe Centrum Innowacji Społecznych i Designu
- 02 tuBAZA
- 03 Muzeum Emigracji w Gdyni
- 04 Laboratorium Innowacji Społecznych
- 05 Teatr Gdynia Główna
- 06 Ogród Przyjaźni – Ogród Społeczny
– Przestrzeń Sąsiedzka
- 07 Kawiarenka Sąsiedzka
- 08 Klub 1,2,3
- 09 Program „Szkoła Otwarta”
- 10 Strefa Startup Gdynia
- 11 Gdynia InfoBox – Obserwatorium Zmian
- A Polanka Redłowska
- B.1 Park Rady Europy
- B.2 Skwer Arki Gdynia
- C Gdyńskie Centrum Filmowe
- D Plaża

Rozdział przygotowany na podstawie ogólnodostępnych materiałów oraz w toku bezpośrednich konsultacji z osobami zaangażowanymi w prowadzenie otwartych przestrzeni społecznych z Gdyni.

WNIOSKI

1. Gdynia dysponuje całą paletą otwartych przestrzeni społecznych z punktu widzenia podmiotów je inicjujących i animujących. Gdyńskie otwarte przestrzenie są inicjowane i animowane przez: miasto (np. Wymiennikownia), organizacje pozarządowe (np. tuBaza, Teatr Gdynia Główna), czy też samą społeczność lokalną (np. Ogród Przyjaźni).
2. Idea otwartych przestrzeni społecznych możliwa jest do realizacji na szerokiej rozpiętości nakładów – od niewielkich, bazujących na recyklingu lub inicjatywach oddolnych (Ogród Przyjaźni, Kawiarenka Sąsiedzka), skończywszy na przestrzeniach budujących całościowy wizerunek miasta i wymagających dużych nakładów (InfoBox, Muzeum Emigracji).
3. Otwarte przestrzenie społeczne mogą mieć charakter z założenia tymczasowy (np. InfoBox), co ma bardzo ważne znaczenie w przypadku rozpoczynania dialogu ze społecznością lokalną i konieczności odpowiedzialnego kształtowania tego dialogu. Odzyskiwanie przestrzeni nieużytkowanych, zdegradowanych może być ujmowane w kilkuetapowy proces, w którym docelowe zagospodarowanie przestrzeni, poprzedzane jest jej przekazaniem do wykorzystania przez ludzi, w sposób otwarty (np. tuBaza, InfoBox).
4. Ulokowanie otwartych przestrzeni społecznych w Gdyni – często w atrakcyjnych miejscach miasta i stanowiących zazwyczaj jego własność – wskazuje na zamierzoną i celową politykę zachowywania od zysków komercyjnych części miasta i wykorzystywania przestrzeni do celów społecznych (Teatr Gdynia Główna, tuBaza, Muzeum Emigracji). O polityce urbanizacji miasta świadczy również projektowanie uniwersalne w przestrzeni publicznej, w oparciu o Karty Standardów Dostępności, określających wytyczne do projektowania i zagospodarowywania przestrzeni publicznych w obrębie miasta Gdyni w celu wdrożenia rozwiązań przyjaznych wszystkim użytkownikom przestrzeni o zróżnicowanych ograniczeniach w mobilności i percepcji.

5. Otwarte przestrzenie społeczne są doskonałym narzędziem wielu metod i procesów prowadzonych w warstwie poprawy jakości życia. Sądzić należy, iż każda rewitalizacja, aby była skuteczna, powinna brać pod uwagę OPS jako narzędzie. Tak samo powinna je wykorzystywać każda instytucja odpowiedzialna za poprawę jakości życia w wymiarze społecznym.
6. Otwarte przestrzenie społeczne są nieodłącznym elementem wspierającym ideę i rozwój społeczeństwa obywatelskiego, świadomego własnej tożsamości i mającego realny wpływ na kształtowanie się miasta.
7. Otwarte przestrzenie społeczne powinny być poważnie brane pod uwagę w budowaniu planów reintegracji kulturowej i społecznej emigrantów, osób przybywających z innych miast i kręgów kulturowych oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
8. Analiza wskazuje, że bardzo unikalna cecha, niepowtarzalność miejsca stawia jednocześnie pytanie o możliwość skalowania tego procesu w innych miejscach i przestrzeniach. W takim wypadku skalowanie, rozumiane jako poszerzanie zakresu innowacji, może odbywać się tylko co do zwiększania liczby ofert i adresatów w danej przestrzeni społecznej.
9. Otwarte przestrzenie społeczne – jako idea – jest zagadnieniem wielowymiarowym i w swej istocie bardzo delikatnym – każde przesterowanie z animacją, dominacją, niedopilnowaniem, zaniedbaniem, brakiem świadomości czym jest OPS, może spowodować zawirowania i implikować szereg negatywnych skutków.
10. Pytaniem bez odpowiedzi pozostaje to, na ile aktualna liczba inicjowanych i animowanych otwartych przestrzeni społecznych w Gdyni stanowi znaczący impakt w mieście liczącym blisko 250 tys. mieszkańców? Czy stan obecny jest stanem minimum, optimum, maksimum?
11. Wartościowym byłoby przeprowadzenie całościowej i usystematyzowanej ewaluacji funkcjonowania otwartych przestrzeni społecznych w Gdyni. Pomogłoby to we wskazaniu i dokonaniu całościowej oceny skutków, jakie wiążą się z funkcjonowaniem OPS w Gdyni, także w kontekście ewentualnych skutków negatywnych. Wyniki tego typu ewaluacji mogłyby również posłużyć do wskazania najskuteczniejszych strategii miasta we wspieraniu powstawania otwartych przestrzeni społecznych.

Materiał powstał w ramach prac Komisji Włączające i Zdrowe Miasta Związku Miast Bałtyckich.

Kontakt: j.jozefczyk@mopsgdynia.pl, ubc@gdynia.pl,

Facebook: UBC Inclusive and Healthy Cities Commission

Raport opracował zespół w składzie: Jarosław Józefczyk, Magdalena Gajewska, Adam Miller

Projekt graficzny i ilustracje: Joanna Kurowska

październik 2015